

**ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ ΠΟΥ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ/ΕΜΦΑΝΙΖΟΥΝ ΕΞΑΡΤΗΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΣΕ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**

- Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου (ΑΑΕΚ)
- Επιτροπή Αγωγής Υγείας και Πολιτότητας (ΕΑΥΠ) -
Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΑΝ)
- Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (ΥΣΕΑ) -
Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
- Κέντρα Συμβουλευτικής Εφήβων και Οικογένειας «Περσέας» / Λευκωσία και «Προμηθέας» /
Λεμεσός -Διεύθυνση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, ΟΚΥπΥ
- Σταθμός Πρόληψης και Συμβουλευτικής «Αχιλλέας»- Αμμόχωστος
- Ανοικτό Θεραπευτικό Κέντρο Εξαρτημένων Ατόμων «Η Τόλμη» - Πάφο
- Κέντρο Εσωτερικής Θεραπείας Ανηλίκων/Νεαρών (Λευκωσία)
- Ομαδικό Πρόγραμμα «ΖΕΙΣ» στο Σταθμό Πρόληψης και Συμβουλευτικής «ΙΘΑΚΗ»
(Λευκωσία)
- ΑΠΟΦΑΣΙΖΩ 18κάτω (Λάρνακα)

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο των εξαρτήσεων αποτελεί ένα σύνθετο και πολυπαραγοντικό θέμα, και κάθε προσπάθεια ερμηνείας του φαινομένου πρέπει να εμπερικλείει όλες τις παραμέτρους που το συνθέτουν. Ατομικοί, οικογενειακοί, σχολικοί, διαπροσωπικοί, περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί παράγοντες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την έναρξη, την πορεία και την εξέλιξη της χρήσης ουσιών.

Πολύχρονες έρευνες για τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και τους αιτιολογικούς παράγοντες έχουν αναδείξει τους παράγοντες κινδύνου, που αυξάνουν την πιθανότητα χρήσης ναρκωτικών από τους/τις νέους/ες, καθώς και τους προστατευτικούς παράγοντες, οι οποίοι μειώνουν την πιθανότητα χρήσης τους. Οι παράγοντες κινδύνου και προστασίας έχουν προσδιοριστεί στα άτομα, την οικογένεια, το σχολείο, την ομάδα συνομηλίκων και το κοινωνικό περιβάλλον.

Με βάση έγκυρα επιστημονικά δεδομένα, η πρόκληση σε ό,τι αφορά την πρόληψη έχει να κάνει με την ενίσχυση των νέων ως προς την αναπροσαρμογή της συμπεριφοράς τους, την ενίσχυση των δεξιοτήτων τους, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους, του τρόπου αλληλεπίδρασης με τον κοινωνικό περίγυρο.

Η εμφάνιση εξαρτητικών συμπεριφορών, όπως η χρήση ουσιών εξάρτησης από τους/τις εφήβους/έφηβες, παρόλο που αποτελεί, εδώ και δεκαετίες ένα πραγματικό κοινωνικό φαινόμενο στα κυπριακά δεδομένα, διαφοροποιείται από τα δεδομένα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπου η έκταση της χρήσης τέτοιων ουσιών βρίσκεται σε αρκετά υψηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με την Κύπρο. Σε ό,τι αφορά τους/τις ανήλικους/ες χρήστες/τριες, αλλά και γενικά τους ανήλικους, τα στοιχεία που διαθέτει η Κύπρος προέρχονται, κυρίως, από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Ερευνών στον Μαθητικό Πληθυσμό, σχετικά με το Αλκοόλ και τα άλλα Ναρκωτικά (ESPAD), το οποίο διεξάγεται σε μαθητές/μαθήτριες ηλικίας 16 ετών κάθε τέσσερα χρόνια, με τη συμμετοχή 35 χωρών από την Ευρώπη και την ευρύτερη περιοχή. Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, για σκοπούς συγκρισιμότητας των στοιχείων, εφαρμόζεται η ίδια μεθοδολογία και τα ίδια εργαλεία συλλογής και ανάλυσης δεδομένων από όλες τις χώρες. Τα στοιχεία από την τελευταία έρευνα είναι διαθέσιμα στην [ιστοσελίδα](#) της ΑΑΕΚ και ανανεώνονται σε τακτική βάση.

Ενισχυτικά στοιχεία μπορούν να εξαχθούν, επίσης, από την έρευνα HBSC (πilotική φάση) που πραγματοποίησε το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, τον Φεβρουάριο του 2019. Από την έρευνα αυτή, διαφάνηκε ότι ένα στα δέκα 15χρονα παιδιά είχε,

σε κάποια στιγμή της ζωής του, καταναλώσει κάνναβη, ενώ σχεδόν το 2,5% ανέφερε ότι κατανάλωνε κάνναβη τακτικά (κάθε μέρα) κατά τη διάρκεια των τελευταίων 30 ημερών.

Με βάση τα τελευταία επιστημονικά τεκμηριωμένα δεδομένα, διαφαίνεται η επιτακτική ανάγκη για ενίσχυση τόσο της πρόληψης, όσο και της έγκαιρης παρέμβασης σε ό,τι αφορά τις νόμιμες ουσίες (αλκοόλ, κάπνισμα), παράνομες ουσίες, αλλά και την παθολογική ενασχόληση με τα τυχερά παιχνίδια. Τα σχετικά ερευνητικά δεδομένα είναι διαθέσιμα στην [ιστοσελίδα](#) της ΑΑΕΚ.

Η έγκαιρη παρέμβαση ή αλλιώς ενδεδειγμένη πρόληψη έχει ως στόχο να λειτουργήσει προληπτικά ή να καθυστερήσει τη χρήση ή πειραματική χρήση, έτσι ώστε να αποφευχθεί η εξάρτηση (EMCDDA, 2017).

Η έγκαιρη παρέμβαση απευθύνεται σήμερα, κυρίως στους/στις εφήβους/έφηβες, αφού η εφηβεία θεωρείται η κατεξοχήν περίοδος έναρξης της χρήσης. Τα αναπτυξιακά γνωρίσματα της εφηβείας, όπως η έντονη επιθυμία και η τάση του/της εφήβου/έφηβης για νέες εμπειρίες, η αντίληψη που τον/την διακατέχει ότι είναι άτρωτος/άτρωτη και η συνεπακόλουθη ριψοκίνδυνη συμπεριφορά του/της, η αποδόμηση του γονεϊκού προτύπου και η έντονη τάση για αυτονομία, οι ενδοψυχικές απώλειες και το συναίσθημα του κενού, η ρευστότητα στην ταυτότητα και η καταφυγή στην ομάδα των συνομηλίκων, καθιστούν τους/τις εφήβους/έφηβες ευάλωτους/ευάλωτες ως προς τη χρήση.

Συμπερασματικά, οι στόχοι της έγκαιρης παρέμβασης που απευθύνεται σε εφήβους/έφηβες είναι η μείωση και η διακοπή της χρήσης ουσιών εξάρτησης (νόμιμων, παράνομων) και της παθολογικής ενασχόλησης με τα τυχερά παιχνίδια, μέσω της παροχής παρεμβάσεων που αποσκοπούν:

- Στην ανασυγκρότηση της προσωπικότητας του/της εφήβου/έφηβης, με την ενίσχυση των προστατευτικών παραγόντων και την αποδυνάμωση των ατομικών, ψυχολογικών παραγόντων κινδύνου.
- Στην εμπλοκή και ενίσχυση του κοινωνικού του/της περιβάλλοντος (οικογενειακού, σχολικού, κοινοτικού).
- Στη δημιουργία συνθηκών τέτοιων που θα δυσχεραίνουν την πρόσβαση στις ουσίες και κατ' επέκταση στην εξαρτητική συμπεριφορά.

Τα προγράμματα αυτά προσφέρονται από τα εξής επτά εξειδικευμένα, για έφηβους/ες και οικογένειες, θεραπευτικά κέντρα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II):

- Κέντρο Συμβουλευτικής Εφήβων και Οικογένειας «Περσέας» (Λευκωσία)
- Κέντρο Εσωτερικής Θεραπείας Ανηλίκων/Νεαρών (Λευκωσία)

- Ομαδικό Πρόγραμμα «ΖΕΙΣ» στο Σταθμό Πρόληψης και Συμβουλευτικής «ΙΘΑΚΗ» (Λευκωσία)
- Κέντρο Συμβουλευτικής Εφήβων και Οικογένειας «Προμηθέας» (Λεμεσός)
- ΑΠΟΦΑΣΙΖΩ 18κάτω (Λάρνακα)
- Σταθμός Πρόληψης και Συμβουλευτικής «Αχιλλέας» (Ελ. Περ. Αμμοχώστου)
- Ανοιχτό θεραπευτικό κέντρο εξαρτημένων ατόμων «Η Τόλμη» (Πάφος).

Σημειώνεται ότι στην [ιστοσελίδα](#) της ΑΑΕΚ είναι δυνατόν να μελετήσει κάποιος όλα τα αδειοδοτημένα προγράμματα θεραπείας.

Η Αρχή Αντιμετώπισης Εξαρτήσεων Κύπρου, προχώρησε για πρώτη φορά το 2010 σε συνεργασία με την Επιτροπή Αγωγής Υγείας και Πολιτότητας (ΕΑΥΠ) και την Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (ΥΣΕΑ) του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΠΙΑΝ) καθώς και με τα Θεραπευτικά Κέντρα Ανηλίκων των Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας του Υπουργείου Υγείας, στη δημιουργία ενός πρωτοκόλλου παραπομπής, το οποίο διευκόλυνε την πρόσβαση των εφήβων χρηστών/τριών ουσιών εξάρτησης προς τα Θεραπευτικά Κέντρα, με στόχο την έγκαιρη παρέμβαση σε μαθητές/μαθήτριες, που αντιμετωπίζουν προβλήματα με θέματα χρήσης, έτσι ώστε, να τους παρασχεθεί έγκαιρα η αναγκαία βοήθεια.

Από το 2017 η ΑΑΕΚ ενίσχυσε περαιτέρω το θεραπευτικό δίκτυο, με αποτέλεσμα να υπάρχουν εξειδικευμένα προγράμματα, τα οποία απευθύνονται σε έφηβους/έφηβες σε όλες τις πόλεις.

Παρόλη την αύξηση της διαθεσιμότητας των προγραμμάτων, διαφάνηκε η ανάγκη αναβάθμισης και ενίσχυσης του μηχανισμού τόσο του εντοπισμού, όσο και της παραπομπής των μαθητών/τριών, που αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών ή παρουσιάζουν άλλες εξαρτητικές συμπεριφορές, από το σχολικό σύστημα στα θεραπευτικά προγράμματα και της δημιουργίας άρα νέου πρωτοκόλλου.

Το νέο πρωτόκολλο όπως και το προηγούμενο, καθορίζει τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ στη συνέχεια), ως τον/την αρμόδιο/α εκπαιδευτικό/ή λειτουργό για την υλοποίηση της διαδικασίας παραπομπής, για τους πιο κάτω λόγους:

- Είναι παρών/ούσα στο σχολείο, σε καθημερινή βάση.

- Το θέμα της χρήσης ουσιών εξάρτησης και των εξαρτητικών συμπεριφορών εμπίπτει στον ρόλο και στις αρμοδιότητές του/της και αποτελεί ένα από τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει στο σχολικό περιβάλλον.
- Δεν εμπλέκεται άμεσα στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες (αξιολόγηση επίδοσης, θέματα πειθαρχίας) του σχολείου.

Το νέο πρωτόκολλο κινείται εντός εκπαιδευτικού πλαισίου, κάτω από το καθεστώς της ουδετερότητας, λόγω των αρμοδιοτήτων του/της, που πηγάζουν από τους όρους ανάληψης καθηκόντων, γεγονός που τον/την καθιστά προσβάσιμο/η στον/στη μαθητή/μαθήτριά.

Σημειώνεται ότι η εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου προϋποθέτει την δημιουργία πυρήνα - ομάδας Καθηγητών/Καθηγητριών ΣΕΑ. Κατά το πρώτο έτος εφαρμογής του νέου Πρωτοκόλλου αναμένεται να επιμορφωθεί το σύνολο των Καθηγητών/Καθηγητριών ΣΕΑ από τους/τις λειτουργούς των θεραπευτικών κέντρων, σε θέματα του Πρωτοκόλλου. Στόχος είναι η ετήσια επιμόρφωση όλων των Καθηγητών/Καθηγητριών ΣΕΑ. Κατά τις επόμενες σχολικές χρονιές η επιμόρφωση των Καθηγητών/Καθηγητριών ΣΕΑ αναμένεται να προσφέρεται από τον πυρήνα - ομάδας Καθηγητών/Καθηγητριών ΣΕΑ που θα έχει συσταθεί. Νοείται ότι η Διεύθυνση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας του Οργανισμού Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας θα παρέχει εποπτικές συναντήσεις στον πυρήνα Καθηγητών/Καθηγητριών ΣΕΑ σε εξαμηνιαία βάση. Η εφαρμογή του νέου Πρωτοκόλλου προϋποθέτει παράλληλα, την ενημέρωση των Διευθυντών/Διευθυντριών και των εκπαιδευτικών για το εν λόγω Πρωτόκολλο και τον ρόλο τους, όπως προνοείται από το Πρωτόκολλο. Αφού γίνει επιμόρφωση όλων των Καθηγητών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής, στη συνέχεια αυτοί θα ενημερώσουν τους Καθηγητικούς Συλλόγους των Σχολείων τους.

ΟΜΑΔΑ ΣΤΟΧΟΣ

Η ομάδα στόχος, στην οποία απευθύνεται το Πρωτόκολλο, είναι α) οι μαθητές/μαθήτριες που ζητούν βοήθεια, λόγω χρήσης ουσιών εξάρτησης ή άλλων εξαρτητικών συμπεριφορών, καθώς και β) μαθητές/μαθήτριες που δε ζητούν βοήθεια, αλλά εντοπίζονται με βάση κάποια ειδικά χαρακτηριστικά, που ενδεχομένως παραπέμπουν στη χρήση ουσιών εξάρτησης ή σε άλλες εξαρτητικές συμπεριφορές.

Επισυνάπτεται Παράρτημα (Παράρτημα ΙΙΙ) με τους προστατευτικούς παράγοντες και τους παράγοντες επικινδυνότητας.

Παρατίθεται πιο κάτω η διαδικασία του μηχανισμού παραπομπής από το σχολείο προς τα Θεραπευτικά Κέντρα.

Β. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΠΟΜΠΗΣ

Βασικές Αρχές:

1. Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ είναι το **υπεύθυνο άτομο** για την προώθηση της διαδικασίας παραπομπής.
2. Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ δεν αναλαμβάνει **σε καμιά περίπτωση** τον θεραπευτικό χειρισμό του περιστατικού.
3. Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ οφείλει να **ολοκληρώσει** τη διαδικασία παραπομπής εντός **πέντε** εργάσιμων ημερών στις περιπτώσεις όπου υπάρχει το αίτημα για βοήθεια από τον/τη μαθητή/μαθήτρια. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, που αναλύονται πιο κάτω, η διαδικασία ολοκληρώνεται το **συντομότερο δυνατό**.
4. Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ ενημερώνει τον/τη Διευθυντή/Διευθύντρια και τον Καθηγητικό Σύλλογο, για την ιδιότητα του/της ως ο/η Υπεύθυνος/η για το Πρωτόκολλο Παραπομπής.

Κατά τη διαδικασία προώθησης της παραπομπής ο Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ, ενημερώνει τη Διεύθυνση του Σχολείου. Ο/Η Διευθυντής/Διευθύντρια της σχολικής μονάδας είναι ο/η κατά νόμο υπεύθυνος/η για την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου, εγκρίνει όλες τις δραστηριότητες του σχολείου, οφείλει και έχει το δικαίωμα να ενημερώνεται για θέματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές/μαθήτριες. Η ενημέρωση γίνεται πάντοτε με βάση την Αρχή της Ελαχιστοποίησης του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία των Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΕΕ).

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα είναι κατάλληλα, συναφή και περιορίζονται στο αναγκαίο για τους σκοπούς για τους οποίους υποβάλλονται σε επεξεργασία.

5. Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ οφείλει να παραπέμπει τα περιστατικά για τα οποία υπάρχει διαπίστωση ότι γίνεται χρήση ουσιών εξάρτησης ή άλλων εξαρτητικών συμπεριφορών, (π.χ. παραδοχή από το ίδιο το άτομο ή και σε συνέχεια διερεύνησης πληροφοριών).

Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ μπορεί να ακολουθεί τα βήματα που αναφέρονται στην Περίπτωση II πιο κάτω, στην περίπτωση που ο/η μαθητής/μαθήτρια αρνείται να παραπεμφθεί (ενώ έχει ήδη παραδεχθεί τη χρήση ουσιών).

Πιο κάτω περιγράφονται τρεις διαφορετικές περιπτώσεις στις οποίες ο/η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ πρέπει να ανταποκριθεί, για να υλοποιήσει τη διαδικασία της παραπομπής του μαθητή από το σχολείο στο ανάλογο Θεραπευτικό Κέντρο.

B.1. Περίπτωση I: Αίτημα από τον/τη Μαθητή/Μαθήτρια για βοήθεια από τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ

Ομάδα στόχος: Έφηβοι/ Έφηβες μαθητές/μαθήτριες που ζητούν βοήθεια για το πρόβλημα της χρήσης ουσιών εξάρτησης ή άλλης εξαρτητικής συμπεριφοράς. Στην ομάδα αυτή εμπίπτουν και οι μαθητές/μαθήτριες της **Περίπτωσης II**, εφόσον με την προσπάθεια του Καθηγητή/Καθηγήτριας ΣΕΑ υποβάλλουν αίτημα για βοήθεια.

Στόχος της παρέμβασης: Προώθηση της διαδικασίας της παραπομπής στα Θεραπευτικά Κέντρα από τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ.

Διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει ο/η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ:

1. Ο Καθηγητής ΣΕΑ οφείλει να καθησυχάσει τον/την μαθητή/μαθήτρια, να τον/την αντιμετωπίσει στηρικτικά χωρίς καμιά κριτική στάση και να δείξει κατανόηση στα συναισθήματά του/της.
2. Ο Καθηγητής ΣΕΑ επεξηγεί στον/στην μαθητή/μαθήτρια τον τρόπο που μπορεί να τον/την βοηθήσει, δηλαδή το πλαίσιο συνεργασίας:
  - Δίνει στον/στην μαθητή/μαθήτρια πληροφορίες για τα υφιστάμενα Θεραπευτικά Κέντρα, ανάλογα με την πόλη διαμονής.
  - Επεξηγεί στον/στην μαθητή/μαθήτρια τις προϋποθέσεις για την προώθηση της συνεργασίας με το Κέντρο. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι:
    - α) Η συμπλήρωση του Εντύπου Παραπομπής (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I)
    - β) Η συγκατάθεση από τους νόμιμους γονείς/κηδεμόνες: Σε αυτή την περίπτωση, δίνει στον μαθητή τις πιο κάτω επιλογές για τον τρόπο ενημέρωσης του κηδεμόνα:
      - i. Συνάντηση από κοινού (μαθητής, κηδεμόνας, Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ)
      - ii. Συνάντηση Καθηγητή/Καθηγήτριας ΣΕΑ με κηδεμόνα
      - iii. Ενημέρωση κηδεμόνα από μαθητή (χωρίς την παρουσία του Καθηγητή/Καθηγήτριας ΣΕΑ)
      - iv. Επιλογή από τον μαθητή για τον τρόπο ενημέρωσης του κηδεμόνα (π.χ μέσω κάποιου συγγενή)
3. Ζητείται η συγκατάθεση των γονιών ή κηδεμόνων για την παραπομπή, αλλά επιπρόσθετα ενημερώνεται ότι μπορεί να απευθυνθεί ο/η ίδιος/α άμεσα στο κέντρο, αν το επιθυμεί έτσι ώστε να λάβει ενημέρωση για τη διαδικασία ένταξης σε θεραπευτικό πρόγραμμα (σημειώνεται ότι η συγκατάθεση των γονέων είναι απαραίτητη). Στην περίπτωση που δεν δίνεται η συγκατάθεση του γονέα, ενώ αυτή κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική, τότε το σχολείο πρέπει να ενημερώσει τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) για να αναλάβουν τον

χειρισμό της περίπτωσης σύμφωνα με σχετική εγκύκλιο του ΥΠΠΑΝ (Αρ. Φακ. 11.23.04 , ημερ. 2/6/2020).

4. Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ συμπληρώνει το έντυπο μαζί με τον μαθητή, και αφού ενημερωθεί ο γονιός/κηδεμόνας, και υπογράψει το έντυπο, αποστέλλεται με φαξ ή και ηλεκτρονικά στο ανάλογο Κέντρο. Η αποστολή του εντύπου πρέπει να συνοδεύεται με τηλεφωνική επικοινωνία με το Κέντρο από τον Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ.
5. Τέλος, σε οποιαδήποτε στιγμή της διαχείρισης από τον Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ, υποπέσει στην αντίληψη του/της ή έχει την εύλογη υποψία ότι ο/η μαθητής/μαθήτρια είναι παράλληλα και θύμα οποιασδήποτε μορφής κακοποίησης (σωματικής, ψυχολογική, σεξουαλικής), τότε ενεργεί παράλληλα με τα πιο πάνω, σύμφωνα με τα εγχειρίδια της Βίας στην Οικογένεια ή της Σεξουαλικής Κακοποίησης Ανηλίκων αναλόγως της περίπτωσης.

B.2. Περίπτωση II: Δεν Υπάρχει Αίτημα για βοήθεια από τον/τη Μαθητή/Μαθήτρια

Ομάδα στόχος: Έφηβοι/ες μαθητές/μαθήτριες που δεν ζητούν βοήθεια, αλλά υπάρχουν εύλογες υποψίες σε σχέση με τη συμπεριφορά τους που παραπέμπουν σε χρήση ουσιών εξάρτησης ή άλλων εξαρτητικών συμπεριφορών όπως πρόβλημα παθολογικής ενασχόλησης με τα τυχερά παιχνίδια. Για τον εντοπισμό του/της μαθητή/μαθήτριας είναι σημαντική η συνεργασία του/της Καθηγητή/Καθηγήτριας ΣΕΑ με τον/την Υπεύθυνο/η Καθηγητή/Καθηγήτρια Τμήματος.

Στόχος της παρέμβασης: Ανάπτυξη αιτήματος μέσω της δημιουργίας μιας θετικής, μη επικριτικής, μη διδακτικής σχέσης αποδοχής, ασφάλειας και εμπιστευτικότητας από τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ, για ενθάρρυνση του/της μαθητή/μαθήτριας να ζητήσει βοήθεια για αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος του/της.

Διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει ο/η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ:

1. Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ καλεί τον/τη μαθητή/μαθήτρια σε συνάντηση στην οποία παραθέτει με προσοχή τη συμπεριφορά που έχει παρατηρήσει ή παρατηρηθεί από άλλους και εξηγεί ότι στόχος του/της είναι να βοηθήσει τον/τη μαθητή/μαθήτρια να αντιμετωπίσει τις τυχόν δυσκολίες του/της, διότι αυτές αντιμετωπίζονται με εξειδικευμένο και συγκεκριμένο τρόπο.
2. Ορίζεται από τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ ένας αριθμός διερευνητικών συναντήσεων που δεν πρέπει να ξεπερνά τις τρεις συναντήσεις, έτσι ώστε να αναπτυχθεί το κίνητρο για παραπομπή σε θεραπεία και συνεπώς ενεργοποίηση του εν λόγω Πρωτοκόλλου και παράλληλα ενημέρωση των γονιών/κηδεμόνων.
3. Στη συνέχεια, σε περίπτωση που ο/η συγκεκριμένος/η μαθητής/μαθήτρια ή οι έχοντες την επιμέλεια του/της μαθητή/μαθήτριας δεν παραδεχθούν την ανάμειξή του/της στη χρήση

και ως εκ τούτου απορρίψουν την παραπομπή του/της στην προαναφερθείσα διαδικασία, τότε:

α) γίνεται διακριτική εποπτεία του/της μαθητή/μαθήτριας από τη Διεύθυνση και το Εκπαιδευτικό προσωπικό του Σχολείου (Διευθυντής/Διευθύντρια, υπεύθυνος/η Βοηθός Διευθυντής/Διευθύντρια, υπεύθυνος/υπεύθυνη εκπαιδευτικός τμήματος, διδάσκοντες/διδάσκουσες), καθώς και συμβουλευτική από τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ, για κινητοποίηση και μελλοντική παραπομπή σε θεραπευτικό πρόγραμμα. Ο/Η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ δύναται σε αυτή τη διαδικασία να ζητήσει τη βοήθεια του/της Εκπαιδευτικού Ψυχολόγου του Σχολείου, εάν το κρίνει αναγκαίο. Η βοήθεια θα αφορά σε συμβουλευτικό έργο προς το σχολείο και όχι σε ατομικό επίπεδο στον/στη μαθητή/μαθήτρια, εφόσον δεν υπάρχει η γραπτή συγκατάθεση των γονέων.

β) Εάν ο/η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ κρίνει ότι ο/η ίδιος/ίδια χρειάζεται περαιτέρω στήριξη για τη διαδικασία κινητοποίησης του/της μαθητή/μαθήτριας ή/και των γονιών (εάν δεν συμφωνούν με την παραπομπή), μπορεί να αποταθεί για καθοδήγηση στα θεραπευτικά προγράμματα για ανήλικους, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ. Κατά την καθοδήγηση των Καθηγητών ΣΕΑ από τα θεραπευτικά Κέντρα δε θα πρέπει να δίνονται τα προσωπικά στοιχεία του μαθητή/τριας.

γ) Στην περίπτωση που έχουν εξαντληθεί τα πιο πάνω βήματα και πάλι δεν είναι εφικτή η υλοποίηση της παραπομπής και αφορά ζήτημα μη συνεργασίας των γονέων ή κηδεμόνων, ο/η καθηγητής/καθηγήτρια ΣΕΑ επικοινωνεί με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) σύμφωνα με σχετική εγκύκλιο του ΥΠΠΑΝ (Αρ. Φακ. 11.23.04, ημερ. 2/6/2020) για να διευθετηθεί επίσκεψη κοινωνικού/κοινωνικής λειτουργού στο σπίτι του/της μαθητή/μαθήτριας.

4. Στην περίπτωση που οι μαθητές/μαθήτριες παραδέχονται την ανάμειξή τους στη χρήση ουσιών, αλλά οι ίδιοι ή και οι γονείς/κηδεμόνες τους αρνούνται την παραπομπή τους σε θεραπευτικό κέντρο, τότε θα προχωρεί η διαδικασία παραπομπής στις ΥΚΕ αυτεπάγγελτα (χωρίς συγκατάθεση γονέων/κηδεμόνων), βάσει του ζωτικού συμφέροντος του παιδιού.
5. Σε περίπτωση που ο/η μαθητής/μαθήτρια αποδέχεται την παραπομπή του/της στα θεραπευτικά κέντρα, αλλά δεν υπάρχει συγκατάθεση των γονέων/κηδεμόνων τότε θα προωθείται η διαδικασία παραπομπής στις ΥΚΕ αυτεπάγγελτα (χωρίς συγκατάθεση γονέων/κηδεμόνων), βάσει του ζωτικού συμφέροντος του παιδιού.
6. Οι Καθηγητές/Καθηγήτριες ΣΕΑ σε συντονισμό με τις Διευθύνσεις των σχολείων, μπορούν επίσης να αξιοποιούν τα σχετικά Προγράμματα Πρόληψης που έχουν αδειοδοτηθεί από την ΑΑΕΚ και τα οποία είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα

www.naac.org.cy επιλέγοντας από την περιγραφή το κατάλληλο πρόγραμμα για κάθε περίπτωση και σχολική μονάδα.

7. Οι Καθηγητές/Καθηγήτριες ΣΕΑ σε συντονισμό με τις Διευθύνσεις των σχολείων, επικοινωνούν με τα Θεραπευτικά Κέντρα για δικές τους παρεμβάσεις σε καθολική βάση, με στόχο την ενημέρωση των μαθητών/μαθητριών του σχολείου, αλλά και την πιθανή παρακίνηση για παραπομπή στα θεραπευτικά κέντρα. Οι παρεμβάσεις αυτές γίνονται για το σύνολο των μαθητών/μαθητριών και όχι μόνο για τον/τη μαθητή/μαθήτρια για τον οποίο/οποία υπάρχει υποψία. Εξάλλου, απαραίτητη είναι η συγκατάθεση των γονιών/κηδεμόνων για εξειδικευμένη παρέμβαση στον/στη μαθητή/μαθήτρια.
8. Τέλος, σε οποιανδήποτε στιγμή της διαχείρισης από τον Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ, υποπέσει στην αντίληψη του/της ή έχει την εύλογη υποψία ότι ο/η μαθητής/μαθήτρια είναι παράλληλα και θύμα οποιασδήποτε μορφής κακοποίησης (σωματικής, ψυχολογική, σεξουαλικής), τότε ενεργεί παράλληλα με τα πιο πάνω, σύμφωνα με τα εγχειρίδια της Βίας στην Οικογένεια ή της Σεξουαλικής Κακοποίησης Ανηλίκων αναλόγως της περίπτωσης.

B.3. Περίπτωση III: Αίτημα από τον/τη Μαθητή/Μαθήτρια για βοήθεια σε οποιονδήποτε/οποιαδήποτε Καθηγητή/Καθηγήτρια

Στόχος της παρέμβασης: Γνωστοποίηση του αιτήματος από τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια προς τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ.

Διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει ο/η Καθηγητής/Καθηγήτρια:

1. Ο/Η καθηγητής/καθηγήτρια αντιμετωπίζει τον/τη μαθητή/μαθήτρια στηρικτικά, χωρίς καμιά κριτική στάση και του/της επεξηγεί ότι ο/η υπεύθυνος/η για προώθηση παραπομπής σε εξειδικευμένο Κέντρο είναι ο/η Καθηγητής/Καθηγήτρια ΣΕΑ.
2. Ο/Η καθηγητής/καθηγήτρια προτρέπει τον/τη μαθητή/μαθήτρια να έρθει σε επαφή ή να τον/την συνοδεύσει ο/η ίδιος/α στον/στην Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ, καθησυχάζοντάς τον/την ότι θα διασφαλιστεί πλήρως η εμπιστευτικότητα. Ο/Η καθηγητής/καθηγήτρια έχει την υποχρέωση να **διασφαλίσει ότι το αίτημα γνωστοποιήθηκε στον/στην Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ**, ο οποίος θα αναλάβει και τον χειρισμό του αιτήματος.

ΕΞΑΙΡΕΣΗ : Σε περίπτωση που ο/η καθηγητής/καθηγήτρια αποτυγχάνει να πείσει τον/τη μαθητή/μαθήτρια να απευθυνθεί στον/στην Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ, τότε ο/η καθηγητής/καθηγήτρια οφείλει να ενημερωθεί ο/η ίδιος/α από τον/την Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ και αναλαμβάνει να προωθήσει τις διαδικασίες παραπομπής εντός πέντε εργάσιμων ημερών με την καθοδήγηση του/της Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ.

Τέλος, σε οποιανδήποτε στιγμή της διαχείρισης από τον Καθηγητή/Καθηγήτρια ΣΕΑ, υποπέσει στην αντίληψη του ή έχει την εύλογη υποψία ότι ο/η μαθητής/μαθήτρια είναι παράλληλα και θύμα οποιασδήποτε μορφής κακοποίησης (σωματικής, ψυχολογική, σεξουαλικής), τότε ενεργεί παράλληλα με τα πιο πάνω, σύμφωνα με τα εγχειρίδια της Βίας στην Οικογένεια ή της Σεξουαλικής Κακοποίησης Ανηλίκων αναλόγως της περίπτωσης.

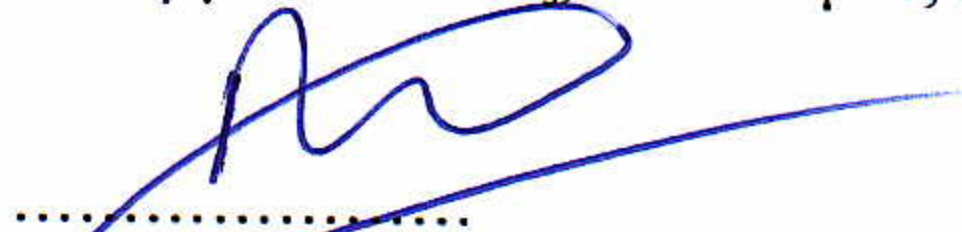

Το Πρωτόκολλο για την παραπομπή μαθητών/μαθητριών που παρουσιάζουν εξαρτητικές συμπεριφορές σε θεραπευτικά προγράμματα υπογράφηκε στις ..... 2021 από:

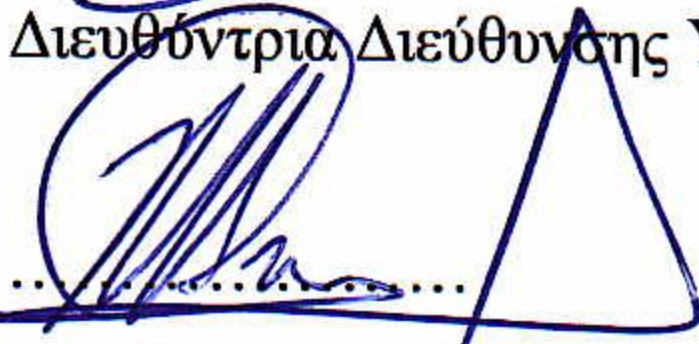

Γενικός Διευθυντής

Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας

Διευθύντρια Διεύθυνσης Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, Ο.ΚΥ.ΠΥ

Πρόεδρο ΑΑΕΚ

Κέντρα Συμβουλευτικής Εφήβων και Οικογένειας «Περσέας» και «Προμηθέας» – Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, ΟΚΥπΥ

Σταθμός Πρόληψης και Συμβουλευτικής «Αχιλλέας»- Αμμόχωστος

Ανοικτό Θεραπευτικό Κέντρο εξαρτημένων Ατόμων «Η Τόλμη» - Πάφος

Κέντρο Εσωτερικής Θεραπείας Ανηλίκων/Νεαρών (Λευκωσία)

Ομαδικό Πρόγραμμα «ΖΕΙΣ» στον Σταθμό Πρόληψης και Συμβουλευτικής «ΙΘΑΚΗ» (Λευκωσία),

Κέντρο Συμβουλευτικής Εφήβων και Οικογένειας «Προμηθέας» (Λεμεσός) ΑΠΟΦΑΣΙΖΩ 18κάτω (Λάρνακα)

Γ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Ι

Προς:

Θεραπευτικό Κέντρο .....

Επαρχίας:.....

Σχολείο.....Τηλέφωνο .....

Αναφορά για παρέμβαση Θεραπευτικού Κέντρου «Το έγγραφο αυτό περιέχει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που ενδείκνυται να τύχουν χειρισμού με βάση την αρχή της Ανάγκης Γνώσης και σύμφωνα με τις διατάξεις της νομοθεσίας για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών [Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 και Νόμος 125(Ι)/2018, ως εκάστοτε τροποποιούνται ή/και αντικαθίστανται]».

Γενικά στοιχεία αναφοράς

Όνοματεπώνυμο Μαθητή/τριας:.....

Αριθμός Ταυτότητας:..... Ημερομηνία Γέννησης: .....

Διεύθυνση και ταχυδρομικός κωδικός:

.....

Όνοματεπώνυμο πατέρα/ κηδεμόνα :.....

Τηλέφωνο/α επικοινωνίας πατέρα/ κηδεμόνα :.....

Υπογραφή πατέρα/ κηδεμόνα :.....

Όνοματεπώνυμο μητέρας/ κηδεμόνα:

Τηλέφωνο/α επικοινωνίας μητέρας :.....

Υπογραφή μητέρας/ κηδεμόνα: .....

Όνοματεπώνυμο Διευθυντή/ντριας Σχολείου και στοιχεία επικοινωνίας:

.....

Όνοματεπώνυμο Καθηγητή/ Καθηγήτριας ΣΕΑ και στοιχεία επικοινωνίας:

.....

Επιπρόσθετες πληροφορίες / στοιχεία για την περίπτωση (η γνωστοποίηση των στοιχείων εγκρίνεται από τους γονείς / κηδεμόνες):

Σημειώστε $\checkmark$ μόνον στη περίπτωση που ενώ υπάρχει συγκατάθεση των γονέων/κηδεμόνων ο/η μαθητής/μαθήτρια ΔΕΝ αποδέχεται τη παραπομπή στο Θεραπευτικό Κέντρο;

ΆΛΛΕΣ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΕΣ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Υπηρεσία:

.....
(Υπηρεσίες Κοινωνική Ευημερίας, Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, Τμήμα Παιδιών και Εφήβων, Άλλες Υπηρεσίες)

Όνοματεπώνυμο Λειτουργού και στοιχεία επικοινωνίας:.....

.....

Η αναφορά έγινε από:

Καθηγητή/Καθηγήτριας ΣΕΑ : .....

Ημερομηνία Παραπομπής...../...../.....

Υπογραφή Καθηγητή/Καθηγήτριας ΣΕΑ:.....

Υπογραφή Διευθυντή/ Διευθύντριας Σχολείου:.....

Σφραγίδα Σχολείου:

Παράρτημα II

Εξειδικευμένα Θεραπευτικά Κέντρα (Τα θεραπευτικά προγράμματα δέχονται παραπομπές από όλες τις πόλεις)

Επαρχία Λευκωσίας

Όνομασία: Κέντρο Συμβουλευτικής Εφήβων και Οικογένειας «ΠΕΡΣΕΑΣ»

- **Τηλέφωνο:** 22464292, **Ανοικτή Τηλεφωνική γραμμή:** 1456 **E-mail:** perseas@shso.org.cy

Facebook: Perseas Counseling

Τύπος κέντρου: Εξωτερικής διαμονής

Γίνονται δεκτοί:

- Έφηβοι και νεαροί ενήλικες οι οποίοι αντιμετωπίζουν δυσκολίες με:
  - Το αλκοόλ,
  - Τις παράνομες ουσίες εξάρτησης
  - Την παθολογική ενασχόληση με τα τυχερά παιχνίδια
- Πειραματικοί ή περιστασιακοί χρήστες μέχρι είκοσι δύο (22) ετών
- Συστηματικοί χρήστες μέχρι είκοσι δύο (22) ετών
- Γονείς / κηδεμόνες εφήβων και νεαρών ενηλίκων με δυσκολίες που σχετίζονται με τα πιο πάνω.

Χρέωση: Δωρεάν

Παρεχόμενες υπηρεσίες:

- Ατομική \ ομαδική συμβουλευτική παρέμβαση
- Ατομική \ ομαδική συμβουλευτική παρέμβαση
- Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων
- Ψυχο-εκπαίδευση
- Οικογενειακή θεραπεία

Όνομασία: Κέντρο Εσωτερικής Θεραπείας Ανηλίκων/Νεαρών

Τηλέφωνο: 22283242

Τύπος κέντρου: Εσωτερικής διαμονής

Γίνονται δεκτοί:

Ανήλικοι ή νεαροί (αγόρια και κορίτσια) δεκατριών (13) με δεκαεννέα (19) ετών με προφίλ χρήσης, το οποίο απαιτεί εσωτερική θεραπεία, δηλαδή η χρήση / κατάχρηση ή / και εξάρτηση είναι σε τέτοιο βαθμό, ώστε να οδηγεί σε δυσλειτουργική συμπεριφορά. Οι ανήλικοι/νεαροί μπορεί:

α) να βρίσκονται υπό τη φροντίδα του Γραφείου Ευημερίας

β) να παραπέμπονται από την οικογένειά τους

γ) να παραπέμπονται από το Δικαστικό Σύστημα και είναι κατηγορούμενοι στο πλαίσιο του «Περί Θεραπείας Κατηγορουμένων, Χρηστών ή Ουσιοεξαρτημένων Προσώπων» Νόμου του 2016, ως έχει τροποποιηθεί.

Χρέωση: Δωρεάν

Παρεχόμενες υπηρεσίες:

- Ομαδική Θεραπεία
- Ατομική θεραπεία
- Δημιουργική απασχόληση και εναλλακτικές δραστηριότητες
- Παρακολούθηση σχολικών μαθημάτων, μαθήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, αγγλικά, μουσική, μαγειρική, γυμναστική κ.α.

- Οικογενειακή θεραπεία, Οικογενειακή συμβουλευτική

Όνομασία: Σταθμός Πρόληψης και Συμβουλευτικής «ΙΘΑΚΗ»

Τηλέφωνο: 22524826

Τύπος κέντρου: Εξωτερικής διαμονής

Γίνονται δεκτοί:

- Ενήλικα άτομα (και τα οικεία τους πρόσωπα), τα οποία αντιμετωπίζουν προβλήματα:
  - ο Με τις νόμιμες ουσίες εξάρτησης
  - ο Με τις παράνομες ουσίες εξάρτησης.

Χρέωση: Δωρεάν

Παρεχόμενες υπηρεσίες:

- Ενημέρωση γενικά και συγκεκριμένα για θέματα που σχετίζονται με τη θεραπεία και τις παρεχόμενες υπηρεσίες
- Ανάπτυξη κινήτρων για έναρξη θεραπείας
- Προετοιμασία και παραπομπή για ένταξη στο κατάλληλο πρόγραμμα
- Συμβουλευτική στήριξη ατόμων και οικογένειας.

Επαρχία Λεμεσού

Όνομασία: Κέντρο Συμβουλευτικής Εφήβων και Οικογένειας «ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ»

Τηλέφωνο: 25305079, 25305110

Τύπος κέντρου: Εξωτερικής διαμονής

Γίνονται δεκτοί:

1. Έφηβοι και νεαροί ενήλικες 14- 22 ετών, της επαρχίας Λεμεσού και της επαρχίας Πάφου με :

- πειραματική και περιστασιακή χρήση ουσιών εξάρτησης (νόμιμων και παράνομων).
- συστηματική χρήση ουσιών εξάρτησης (νόμιμων και παράνομων).
- εξάρτηση από το διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια.
- Παθολογική ενασχόληση με τον τζόγο

2. Οικογένειες εξαρτημένων εφήβων και νεαρών ενηλίκων

Χρέωση: Δωρεάν

Παρεχόμενες υπηρεσίες:

- Ατομική συμβουλευτική, και ψυχολογική στήριξη εφήβων και γονέων
  - Ομαδική συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη εφήβων και γονέων (ομάδες ψυχοεκπαίδευσης και κινητοποίησης, ψυχοθεραπείας και πρόληψης της υποτροπής)
  - Εργοθεραπεία
- Εικαστική θεραπεία

Επαρχία Λάρνακας

Όνομασία: ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΩ ΔΕΚΑΟΚΤΩ ΚΑΤΩ (18⁻)

Τηλέφωνο: 70005537.

Τύπος κέντρου: Εξωτερικής διαμονής

Γίνονται δεκτοί:

- Ανήλικοι κάτω των δεκαοχτώ (18), οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα με:
  - Το αλκοόλ,
  - Τις παράνομες ουσίες εξάρτησης
- Γονείς / οικογένειες εφήβων και νεαρών ενηλίκων με δυσκολίες που σχετίζονται με τα πιο πάνω

Χρέωση: Δωρεάν

Παρεχόμενες υπηρεσίες:

- Συμβουλευτική
- Ψυχοθεραπεία
- Δραστηριότητες προαγωγής δημιουργικής απασχόλησης
- Ομάδες εμπύχωσης και αυτογνωσίας
- Νομική καθοδήγηση
- Ψυχοεκπαίδευση
- Συναισθηματική ρύθμιση και ενδυνάμωση γνωστικών λειτουργιών μέσω Διακρανιακής Ελεγχόμενης Μαγνητικής Επαγωγής και Δεκτικής Μουσικοθεραπείας.
- Γυμνάσματα γνωστικής και μαθησιακής ενδυνάμωσης
- Επαγγελματικός προσανατολισμός
- Οικογενειακή συμβουλευτική και ομαδική καθοδήγηση γονέων.

Επαρχία Αμμοχώστου

Όνομασία: Σταθμός Πρόληψης και Συμβουλευτικής «ΑΧΙΛΛΕΑΣ»

Τηλέφωνο: 97614447, 23923232

Τύπος κέντρου: Εξωτερικής διαμονής

Γίνονται δεκτοί:

- Ενήλικα άτομα (και τα οικεία τους πρόσωπα) τα οποία αντιμετωπίζουν προβλήματα:
  - Με τις νόμιμες ουσίες εξάρτησης
  - Με τις παράνομες ουσίες εξάρτησης
- Ενήλικα άτομα οι οποίοι κάνουν πειραματική ή συστηματική χρήση.

Χρέωση: Δωρεάν

Παρεχόμενες υπηρεσίες:

Ατομικές και ομαδικές θεραπευτικές παρεμβάσεις με στόχο την Ψυχολογική Απεξάρτηση και την Κοινωνική Επανένταξη (επαγγελματική αποκατάσταση και κατάρτιση, οικονομική ανεξαρτησία του ατόμου, καθώς και διαχείριση των νομικών εκκρεμοτήτων).

Επαρχία Πάφου

Όνομασία: Ανοιχτό Θεραπευτικό Κέντρο Εξαρτημένων Ατόμων «Η ΤΟΛΜΗ»

Τηλέφωνο: 96067633, 26941919

Τύπος κέντρου: Εξωτερικής διαμονής

Γίνονται δεκτοί:

- Ενήλικα άτομα (και τα οικεία τους πρόσωπα), τα οποία αντιμετωπίζουν προβλήματα:
  - Με τις νόμιμες ουσίες εξάρτησης
  - Με τις παράνομες ουσίες εξάρτησης
- Ενήλικα άτομα οι οποίοι κάνουν πειραματική ή συστηματική χρήση.

Χρέωση: Δωρεάν

Παρεχόμενες υπηρεσίες:

Ατομικές και ομαδικές θεραπευτικές παρεμβάσεις, με στόχο την Ψυχολογική Απεξάρτηση και την Κοινωνική Επανάταξη (επαγγελματική αποκατάσταση και κατάρτιση, οικονομική ανεξαρτησία του ατόμου καθώς και διαχείριση των νομικών εκκρεμοτήτων).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Προστατευτικοί Παράγοντες και Παράγοντες Κινδύνου

Προστατευτικοί παράγοντες είναι οι παράγοντες εκείνοι που ενισχύουν και προστατεύουν τα άτομα ως προς την αποφασιστικότητά τους να απορρίψουν ή να αποφύγουν την επιλογή της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, και οι οποίοι εμποδίζουν τις αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές και τις συνθήκες που προωθούν τη χρήση ουσιών. Οι προστατευτικοί παράγοντες αφορούν ατομικά, οικογενειακά και ευρύτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά.

Οι παράγοντες κινδύνου είναι οι παράγοντες εκείνοι που καθιστούν το άτομο πιο ευάλωτο και λιγότερο έτοιμο να προστατέψει τον εαυτό του. Οι παράγοντες αυτοί αφορούν σε ελλείψεις ή δυσλειτουργίες τόσο σε ατομικό όσο και σε οικογενειακό ή κοινωνικό επίπεδο. Εμφανίζονται δε πριν από την προβληματική συμπεριφορά, δηλαδή τη χρήση, και αυξάνουν τις πιθανότητες εκδήλωσής της.

ΑΤΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Ελλείμματα στον ψυχισμό - Ελλειμματική ταυτότητα • Έλλειψη θετικών προτύπων • Δυσκολίες στις διαπροσωπικές σχέσεις • Ασταθείς ψυχικές λειτουργίες • Χαμηλή αυτοεκτίμηση • Δυσκολία ελέγχου των παρορμήσεων/ παρορμητικότητα • Αναζήτηση διέγερσης/συναισθημάτων • Χαμηλή ανοχή στο άγχος και στη ματαίωση • Αίσθημα απελπισίας και αδιεξόδου • Θετικές στάσεις και αντιλήψεις για τη χρήση ουσιών • Χρήση για πρώτη φορά σε μικρή ηλικία • Έλλειψη φιλοδοξιών για το μέλλον • Σύνδρομο Ελλειμματικής Προσοχής ή/και Υπερκινητικότητας • Υπαρξιακή άνοια (απουσία αρχών και αξιών) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ψυχική ανθεκτικότητα • Ατομικές δεξιότητες (βασικές δεξιότητες ζωής): <ul style="list-style-type: none"> ➤ ικανότητα λήψης αποφάσεων ➤ αντιμετώπιση προβλημάτων ➤ διαχείριση συναισθημάτων (άγχους, θυμού κ.α.) ➤ κριτική σκέψη ➤ δημιουργική σκέψη ➤ θετική διεκδίκηση ➤ δεξιότητες επικοινωνίας ➤ θετική αυτοεικόνα και αυτοαξία • Γνώσεις σχετικά με τις συνέπειες της χρήσης ουσιών • Αρνητική στάση προς τα ναρκωτικά • Υπαρξη συστήματος αρχών και αξιών

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

- Δυσκολίες επικοινωνίας μεταξύ των μελών της οικογένειας
- Αυταρχικοί ή υπερανεκτικοί γονείς
- Συναισθηματική παραμέληση ή κακοποίηση
- Χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση/κοινωνική περιθωριοποίηση/ανεργία
- Έλλειψη στήριξης/ελέγχου
- Θετικές στάσεις/αντιλήψεις για τη χρήση ουσιών
- Γονείς που κάνουν χρήση ουσιών

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

- Γονικός έλεγχος και ενδιαφέρον
- Θετικοί δεσμοί μεταξύ των μελών της οικογένειας
- Συναισθηματική στήριξη
- Θετικές προσδοκίες γονέων
- Ξεκάθαροι κανόνες/στόχοι/όρια
- Οικογενειακή επάρκεια:
  - ικανότητα επίλυσης συγκρούσεων
  - ικανότητα λήψης αποφάσεων
  - αντιμετώπιση προβλημάτων

ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

- Σχολική αποτυχία
- Αρνητικό/ελλειμματικό σχολικό ψυχοκοινωνικό κλίμα
- Κακή ενσωμάτωση στη σχολική ζωή/ σκασιαρχείο
- Έλλειψη ξεκάθαρων κανόνων/ πολιτικής του σχολείου
- Χαμηλές προσδοκίες σχολείου/ εκπαιδευτικών
- Εκφοβισμός/στιγματισμός/ περιθωριοποίηση

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

- Σχολική επιτυχία
- Σύνδεση με τη σχολική ζωή
- Ενδιαφέρον/στήριξη από το σχολείο και τους εκπαιδευτικούς
- Συμμετοχή, υπευθυνότητα, ένταξη σε δραστηριότητες/ αποφάσεις του σχολείου
- Ξεκάθαροι κανόνες και πολιτική του σχολείου

ΟΜΑΔΕΣ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΩΝ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

- Χρήση ουσιών από φίλους/παρέα
- Παραβατική συμπεριφορά στην ομάδα συνομηλίκων
- Αποκλεισμός από παρέες / απομόνωση
- Εσφαλμένες αντιλήψεις σχετικά με τη χρήση ουσιών
- Επανειλημμένη έκθεση σε διαθεσιμότητα ναρκωτικών
- Θετική εικόνα για τη χρήση ουσιών από τους συνομηλίκους

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

- Κοινωνικές δεξιότητες:
  - θάρρος γνώμης
  - αντίσταση σε πιέσεις
  - ικανότητα λήψης αποφάσεων
  - επικοινωνία
- Συμμετοχή σε δημιουργικές δραστηριότητες

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΙΝΔΥΝΟΥ	ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Ελλειμματική κοινωνικοποίηση • Στάσεις και αντιλήψεις που επιτρέπουν ή υποστηρίζουν τη χρήση ουσιών • Φτώχεια, εγκληματικότητα • Περιοχές με υψηλό δείκτη επικράτησης και διαθεσιμότητας ναρκωτικών • Κοινωνικός αποκλεισμός/ περιθωριοποίηση • Προβολή προτύπων χρήσης από τα ΜΜΕ	<ul style="list-style-type: none"> • Προσφορά οικονομικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών ευκαιριών στην κοινότητα • Προσφορά ευκαιριών για δημιουργική απασχόληση στον ελεύθερο χρόνο • Υποστηρικτική κοινότητα • Μηνύματα κατά της χρήσης στην κοινότητα

Πηγή:

Μάτσα, Κατερίνα, (2001)

Παπαδόπουλος Μ., Κωνσταντινόπουλος Κ., (2005)

Council of Europe, (2006)